

1. RELIGIJA

A. OPREDELITEV

- V sociološkem smislu je religija **eden temeljnih načinov odgovaranja na vprašanja bivanja**, ki pri človeku vzbujajo različne stiske in tesnobo, pa tudi željo po njihovem preseganju in premagovanju: minljivost, občutki brezsmiselnosti, nemoč v človekovem individualnem in družbenem življenju, občutki zatiranosti...človek se poleg tega nenehno sprašuje o svoji vlogi v preteklosti in sedanjosti, o mejah svoje vednosti, svojega znanja in spoznavanja, o izvoru življenja, o svoji družbenosti.
- Najdemo jo v **vseh kulturah od najstarejših časov do danes, zato o njej govorimo kot o kulturni univerzaliji**.
- Religija je **objektiven pojav družbene strukture in zavesti v preteklosti in danes**. Zaradi njegove raznolikosti ga je zelo težko opredeliti tako, da bi vsaka definicija zajela vso raznovrstnost pojavov, ki nekako sodijo v to področje.
- **Durkheim**: verovanje v boga ni tisto, kar iz nekega miselnega sestava in prakse naredi religijo, ampak da je to **razločevanje med svetim** (sakralnim) **in posvetnim** (profanim).
- **Glenn Vernon**: del kulture, ki je sestavljena iz skupnega verovanja in običajev, ki določajo **nadnaravno in sveto, ter človekov odnos do njiju**. Poleg tega povezujejo to nadnaravno in sveto z dejanskim svetom na tak način, da skupino oskrbujejo z moralnimi definicijami o tem, kaj je dobro (kar je v soglasju z nadnaravnim in od njega odobreno), in kaj je slabo (kar ni v soglasju z nadnaravnim oziroma mu nasprotuje).
- **Welte**: religija je tista **oblika človekovega življenja**, v kateri **človek ve**, da je **opredeljen z veličino**, ki se **imenuje bog ali božanstvo**. Človek torej ve, da je opredeljen v odnosu do nečesa, kar je drugačno, večje, bolj izvorno od njega samega.
- **Vlado Pavlović**: definira religijo kot **organizirano celoto verovanj, občutenj, simbolov, kulturnega delovanja in moralnih prepisov, navezanih na idejo oziroma predstavo o nadnaravnem**.
- Pogosto srečamo povezovanje med religijo in magijo. **Magija vključuje prepričanje**, da je mogoče s **posebnimi obredi spremeniti fizični svet**. Ima nekatere značilnosti religije, a se od nje razlikuje, saj gre **pri magiji za prepričanje, da lahko z določenimi obrednimi dejanji povzročimo takšne fizične spremembe, kot si jih želimo**. Pri praktično vseh religijah gre za verovanje, da **božanskemu bitju ali zadnji stvarnosti ne moremo ukazovati, ampak nanj lahko poskušamo vplivati, tako da bi deloval v našo korist**.

B. RAZSEŽNOSTI- VSEBINSKE PRVINE KULTURE

- Religije se pojavljajo, kažejo skozi več pojavnostnih razsežnosti.

❖ RELIGIJSKA PRIPOVED

- **Verska pripoved je sestavina, ki jo vsebuje vsaka religija, različno je le podajanje pripovedi**. Nekatere religije jo poznajo v obliki **svetih besedil**, kot je Sveto pismo ali Koran, druge pa v obliki **ustnega izročila**, kar je ali pa je bilo **značilno za skupnosti brez pisave**. Vsebujejo simbolno, pogosto tudi mitološko razlago nastanka in razvoja stvarnosti.

❖ RELIGIJSKE DOGME

- **Sestavina verske pripovedi**. Dogma sicer pomeni mnenje, misel, načelo,, tisto, kar se zdi resnično. V religijo so dogme pojmovane **kot temeljne, neovrgljive verske resnice, ki so obvezujoče za vse člane religijske skupnosti** (apostolska veroizpoved v krščanstvu).
- Z razlago, sistemizacijo, razdelavo argumentov v njihov prid se ukvarja **teologija**. Njena funkcija je tudi približevanje razlage dogem duhu časa in prostora.

❖ RELIGIJSKO RAVNANJE

- V širšem smislu je ravnanje ljudi pri vsakdanjih opravilih v skladu z religijskimi normami, v ožjem smislu pa poznamo ravnanja, ki šele z versko vsebino dobijo svoj smisel. V tem primeru govorimo o ritualih ali obredih. Obred poteka v določenem času in vsebuje vnaprej določene dogodke. Je družbena interakcija, v kateri vsak udeleženec izvede vnaprej določeno vlogo. Religijske obrede pogosto opravljajo na posvečenih mestih.
- Ena izmed temeljnih funkcij religijskih obredov je tako ravnanje ljudi ki je na različne načine usmerjeno k odnosu z nadnaravno stvarnostjo. Ljudje poskušajo dogodkom, ki jih dojemajo kot pomembne, kritične, prelomne, z obredi dati pečat nečesa vzvišenega, izjemnega, pa tudi obvladanega.
- Ritualni se med seboj razlikujejo po pripisani pomembnosti, vsebini, trajanju, udeležbi.. pomembnega pomena so skupinski rituali, kajti prek njih se oblikujejo posebni odnosi med ljudmi in v njih ustvarjajo občutke povezanosti, pripadnosti širši skupnosti..., delujejo torej integrativno.
- V različnih religijah, pa tudi znotraj iste religije obstaja velika raznolikost ritualov (rimskokatoliška cerkev: krst otroka je temeljnega pomena, mnoge krščanske cerkve priznavajo samo krst odraslih..) nekatere religije so bolj ritualistične, druge manj.

❖ RELIGIJSKA SIMBOLIKA

- Bistvena sestavina verskih obredov. Vse religije poznajo svete reči. Nekateri sociologi razlagajo religijo kot povezovanje svetega in posvetnega.
- Sveto se pojavlja v različnih manifestacijah: kraj oz mesto (Meka za muslimane, Jeruzalem za Kristjane in Jude), predmet (kruh in vino pri Kristjanih, kipi, posoda, verske knjige in spisi.), žival (krava v Indiji), oseba (Jezus Kristus), sveto je določeno časovno obdobje, zgradbe in predmeti v njej (cerkev, sinagoga, hram, oltar, žrtvenik..), dejavnosti (žrtvovanje, molitve, post, vsi verski obredi..), kar kult določa kot sveto (člani kulta, duhovniki..), gore, drevesa..
- V vseh religijah se pojavlja in doživlja kot nekaj izjemnega, nevsakdanjega, nenavadnega, enkratnega. Pri verujočih vzbuja občutke spoštovanja in strahu, lahko celo groze. Doživljanje svetega v človeku vzbudi tudi občutke majhnosti, nepopolnosti in lastne nezadostnosti.
- Nasprotje tega je posvetno, nekaj kar je običajno, vsakodnevno in poznano. Razlika med obema ni v lastnostih stvari, ampak v odnosih, ki jih ljudje vzpostavljajo do teh stvari (npr: kruh, ki ima v vsakdanjem življenju prehranjevalno funkcijo, v katoliški maši postane v obliki hostije Kristusovo telo pod podobo kruha).

❖ RELIGIJSKO DOŽIVETJE

- V zvezi lahko govorimo o nizu izkustev in čustvovanj v religijskih praksah, v obredih in zunaj njih. Nekateri raziskovalci religije so prepričani, da ne obstajajo neka posebna religiozna občutja, ampak lahko govorimo le o usmerjanju nekaterih navadnih občutkov in čustev na nek religijski objekt.

❖ ETIČNA RAZSEŽNOST RELIGIJ

- Skoraj vsaka religija vsebuje neko etiko- nauk in določila o moralno pravih, dobrih in moralno nepravih, slabih ravnanjih. Nekateri religije etničnim normam pripisujejo božje avtorstvo, v tem primeru govorimo o teonomni etiki. Druge vidijo izvor etike v človeku, imenujemo jih antroponomni etiki.
- Pomembna sestavina religijskih etik so lahko etični modeli, vzori..V mnogih religijskih etikah je poudarjena ideja povračila za človeška dejanja: za moralno prava nagrada in za moralno slaba kazen na tem in onem svetu.
- Religijska etika je lahko univerzalna ali parohialna. Univerzalna velja v vsakem medčloveškem odnosu, druga se nanaša samo na odnose med pripadniki skupnosti.
- V več religijah so si lahko etične norme precej podobne, lahko pa se med seboj razlikujejo.

- Vsaka religija je **specifična sestavina kulture določene družbe oziroma družbene skupine, saj vsebuje vrednote, spoznanja, norme, po katerih naj se ljudje ravnaajo**. Zato vsebuje simbole, tako spoštovanja, kot tudi ustrahovanja. Ti so povezani z za vsako religijo specifičnimi rituali, v katerih sodeluje človek kot vernik.

C. **TIPI RELIGIJ**

❖ **GLEDE NA STOPNJO RAZVITOSTI**

- **RAZVITE**: tradicionalne religije Afrike, Avstralije, Oceanije in prvobitnih ljudstev Amerike
- **PRVOBITNE**: religije, ki so dosegle **visoko raven institucionalnosti**: krščanstvo, islam..

❖ **GLEDE NA RAZŠIRJENOST**

- **UNIVERZALNE ALI SVETOVNE**: zanje značilno, da so ali pa želijo biti pomembne za ves svet. Obračajo se k človeku kot posamezniku ne glede na njegovo etično poreklo, slojevsko pripadnost, raso.. temeljijo na svetih besedilih, njihov začetnik oz. ustanovitelj je znan, verska pripoved vsebuje idejo o odrešitvi. To so budizem, islam, krščanstvo.
- **LOKALNE ALI NARODNE ALI ETNIČNE**: izoblikovale so se po meri določenega plemena, ljudstva oziroma naroda. Pripadniki teh religij v glavnem ne sodijo, da bi bila njihova religija primerna tudi za druga ljudstva. Opirajo se predvsem na **ljudsko izročilo**, manj pa na sveta besedila.

❖ **GLEDE NA STOPNJO ORGANIZIRANOSTI**

- **OHLAPNO ORGANIZIRANE**: so tiste, ki **ne temeljijo na strogi institucionalni hierarhiji in centralizaciji moči**, posamezni deli organizacije imajo visoko stopnjo avtonomije.
- **STROGO ORGANIZIRANE**: praviloma zelo centralizirane, z veliko močjo klera in dogmatskimi ter za vse člane obvezujočimi razlagami svetih besedil. To so krščanstvo, islam..

❖ **GLEDE NA TEŽNJO PO ŠIRITVI**

- **MISIJONARSKÉ**: svoj nauk želijo nenehno razširjati in pridobivati nove člane. Primeri: islam, krščanstvo, budizem..
- **NEMISIJONARSKÉ**: izrazito krajevne, brez želja po širitvi.

❖ **TIPOLOGIJA AMERIŠKEGA SOCIOLOGA REECA MCGEEJA, KI GLEDE NA PREDMET ČAŠČENJA RAZLIKUJE NASLEDNJE TIPE RELIGIJ**

- **ENOSTAVNI SUPERNATURALIZEM**: najpogosteje srečamo v majhnih, predindustrijskih družbah. Ljudje teh družb vidijo v **naravnih pojavih in predmetih silo (MANA)**, ki pozitivno ali negativno vpliva na njihovo življenje. Mana nima konkretnih značilnosti, je popolnoma razpršena, brezoblična in različna od duhov in božanstev. Ljudje poskušajo pridobiti njeno naklonjenost z različnimi rituali, ki so zelo blizu magije.
- **ANIMIZEM**: je verovanje v duhove in druga nadnaravna bitja. Ljudje verjamejo, da duhovi prebivajo v živalih, rastlinah, v skalah, zvezdah, včasih tudi v ljudeh. Zanj je značilno tudi verovanje ljudi, da imajo duhovi podobne lastnosti kot ljudje, zato ljudje v odnosu do njih uporabljajo enaka sredstva in odnose kot med seboj (darila, kazni, ljubezen,...)
- **TOTEMIZEM**: posebna oblika animizma, je vera v sorodstvo članov določenega plemena z njihovim totemom. Totem je običajno žival, ki skupino varuje pred nesrečami, ker v njem po mnenju pripadnikov skupine prebivajo duhovi umrlih prednikov. Zanj je značilen tudi tabu, ki pomeni prepoved ubijanja in uživanja totema.
- **TEIZEM**: verovanje v enega ali več bogov.
  - o **POLITEIZEM**: vera v več bogov. Kot primer lahko navedemo staro slovansko religijo, egipčansko, starorimsko, starogrško, danes pa hinduizem in šintoizem. O grški politeistični

religiji izvemo največ iz starogrške mitologije; grški bogovi so bili tesno povezani z ljudmi, z njimi so bili celo v krvnem sorodstvu. Ti bogovi so živeli v takšnih medsebojnih odnosih kot ljudje. V tradicionalnih mitologijah še ni bila dokončno izoblikovana abstraktna podoba boga, kot je značilno za monoteistične religije.

- o **MONOTEIZEM**: verovanje v enega boga. Kot primer lahko damo židovsko religijo, islam in krščanstvo. Zanje je značilno verovanje v enega boga, vse so visoko institucionalizirane in organizirane, vse poznajo profesionalne verske voditelje in imajo izhodišče v svetih knjigah.
- **ETIČNE RELIGIJE**: skupni imenovalci za sistem abstraktnih idealov. Takšne religije so konfucianizem, daoizem in budizem. V središču njihove pozornosti niso bog in božanstva ampak je zanje značilna izrazita usmerjenost k doseganju morale in duhovne čistosti človeka. Ukvarjajo se s človekovimi problemi, bog je tu nepomemben.
  - o Budizem je usmerjen k odrešitvi iz kroga življenja in trpljenja z odrekanjem in utrjevanjem samodiscipline s pomočjo meditacije.
  - o Konfucianizem teži k notranji skladnosti med človekom in naravo, posebej poudarja spoštovanje prednikov.
  - o Daoizem, ki izhaja iz podobnih načel, poudarja meditacijo in nenasilje kot pot do višjega duhovnega bogastva.

D. **SOCIALNA IN INSTITUCIONALNA RAZSEŽNOST RELIGIJE- VRSTE RELIGIJSKIH ORGANIZACIJ**

❖ **CERKEV**

- Zelo velika in močno organizirana religijska skupnost. Znotraj cerkve je oblikovana stalna in profesionalizirana skupina duhovščine (kler). Hierarhično in birokratsko organizirana. Izrazita delitev na hierarhično organizirano duhovščino in navadne vernike ali laike. Duhovščina ima v večini primerov izključno pravico razlage svetih besedil oziroma verske pripovedi in pravico voditi verske obrede. Za to je duhovščina tudi posebej šolana.
- Razširjena med večino prebivalstva določene družbene skupnosti in tako ima člane iz vseh družbenih skupin in slojev.
- Članstvo je zaradi razširjenosti in popolne socialne intergriranosti določeno z rojstvom.
- Cerkev se v svojem delovanju navadno ne omejujejo na ozko religiozno področje. S svojim delovanjem poskušajo biti prisotne v celotnem družbenem dogajanju. Opredeljujejo se do številnih družbenih vprašanj in problemov. Na kakšen način in kako so vpete v širše družbeno dogajanje pa je odvisno od konkretnih okoliščin v neki družbi v določenem času.

❖ **DENOMINACIJA**

- Po svojem načinu organiziranosti je na nižji ravni od cerkve.
- Navadno ima številno članstvo, zato v njej prevladujejo formalni odnosi.
- Bistveni značilnosti, ki jo ločita od cerkve sta: večji poudarek na individualni religijski dejavnosti članov in njihov demokratični nadzor nad verskimi funkcionarji.
- Denominacije so oblike religijske organizacije, ki so značilne predvsem za protestantizem, najbolj so razširjene v ZDA: metodisti, baptisti, anglikanci, prezbiterijanci..

❖ **SEKTA**

- Je oblika religijske organizacije, ki je lahko nastala z odcepitvijo od cerkve. Do tega je prišlo zaradi odpora do razlage določene verske pripovedi in verske prakse znotraj določene cerkve. Del članstva se je torej iz cerkve ločil in ustanovil novo religijsko skupnost. Lahko pa jih je cerkev

zaradi njihovega **nestrinjanja izobčila**. V obeh primerih je sekta običajno v sporu s prevladujočo cerkvijo, predvsem zato, ker člani sekte menijo, da je samo njihova vera prava.

- Drug izraz za sekto so **male verske skupnosti**. Mnogo takšnih verskih skupnosti, še posebej v današnjem času nastane neodvisno od cerkva.
- Zanje je značilno, da njihovi voditelji in privrženci kombinirajo nauke različnih religij.
- Članstvo v sekti je v večini primerov prostovoljno, rezultat lastne, osebne odločitve. Sekte so manj organizirane skupine verujočih. V njih ni tako jasne delitve na duhovščino in navadne vernike. Zelo velika je medsebojna povezanost in solidarnost članov.
- Nekateri poskušajo zajeti življenje svojih članov in članic v celoti: zahtevajo dosledno pripadnost in poseben način življenja, ki se razlikuje od širše družbe.
- Včasih so v konfliktu z državo in njenimi normami, to velja predvsem za reformatorske in aktivne sekte.
- Primeri: Jehovove priče, kvekerji, rastafarjanci..

❖ **KULT**

- Je ohlapna, široko organizirana religijska skupnost. Običajno je maloštevilna in brez institucionalizacije skupinskih norm.
- Članstvo je izključno prostovoljno in ni formalizirano-člani kulta pogosto ohranjajo stike s formalno obliko verske organizacije.
- Gre bolj za **neformalne povezave med ljudmi**, ki jim je skupno iskanje duhovnosti in drugih podobnih izkušenj.
- Danes med kulte lahko uvrstimo različne spiritualistične skupine, privržence transcendentalne meditacije, skupine ljudi, ki se ukvarjajo z astrološkimi praksami..

E. **DRUŽBENE IN KULTURNE FUNKCIJE RELIGIJE**

- Religija je **del kulture** in je na različne načine vpeta v družbeno dogajanje. V zvezi s tem lahko govorimo o različnih družbenih funkcijah religije. Te funkcije oziroma nasploh vpliv in pomen konkretne religije in posameznih religijskih organizacij so pogojeni s širšimi družbenimi, gospodarskimi in političnimi razmerami, vendar pa tudi sama religija vpliva nanje.
- Religija vpliva tudi na ravnanje posameznika oziroma posameznice, ker lahko zadovoljuje človekovo potrebo po osmislitvi življenja in potrebo po varnosti v skupnosti.
- Različne sociološke teorije postavljajo v ospredje različne družbene funkcije, ker vpliv in pomen religije analizirajo in pojasnjujejo iz različnih teoretskih izhodišč in predpostavk. Razlike v navajanju funkcij religije pa izhajajo tudi iz raznolikosti samih religij in njihovega različnega pomena v posameznih družbah in posameznih zgodovinskih obdobjih.

❖ **INTEGRACIJSKA FUNKCIJA**

- To funkcijo izpostavlja predvsem **funkcionalizem**. Religija naj bi takšno vlogo opravljala zato, ker ima enoten sistem vrednot in enoten pogled na delovanje družbe s čimer lahko poveže različne družbene skupine in kategorije v globalni družbi. Religija krepí skupne družbene vrednote in norme ter tako vspodbuja družbeno solidarnost.
- **Durkheim je trdil, da je družba bog**. To je pojasnil na primeru avstralskega totemizma. Totem je v bistvu simbol družbe, čaščenje totema dejansko pomeni čaščenje družbe. Posamezniki skozi religiozni ritual čaščenja totema priznavajo, da je družba večja in močnejša od vsakega posameznika, in da je posameznik odvisen od nje in se ji mora prilagoditi. Spoštovanje svetega dejansko pomeni priznavanje in sprejemanje družbenih dolžnosti in obveznosti. Po Durkheimu

religija uspešno brzda človekov egoizem, ljudi motivira za ravnanje, ki ustreza potrebam družbe kot celote. Pri tem so pomembni javni obredi, ki naredijo na posameznike močan vtis.

- Nekateri sodobni sociologi ugotavljajo, da ima **religija neposredno integracijsko funkcijo na ravni manjših družbenih skupin in v tradicionalnih družbah**. V sodobnih kompleksnih in diferenciranih modernih družbah pa ima glede tega obrobni pomen. Integracijska sila je kvečjemu na ravni neke skupne vrednotne pripadnosti v kulturno-civilizacijskem svetu.

❖ **OSMIŠLJEVALNA FUNKCIJA**

- Integracijsko **deluje tudi prek svoje osmišljevalne funkcije**. Parsons dokazuje, da **religija odgovarja na človekova vprašanja o sebi in svetu**, njena glavna funkcija je **pripisovanje smisla dogodkom**, ki so za ljudi **nepričakovani, nepredvidljivi, frustrirajoči**, ljudje čutijo, da se ne bi smeli zgoditi... (npr: prezgodnja smrt, trpljenje in bolečine, zlo, ki ga na različne načine povzročijo ljudje, nepredvidljive naravne nesreče..). vsi ti dogodki pomenijo **nevarnost izgube smisla**, s tem pa se lahko **zamaje celoten družbeni red**.
- religije nudijo **odgovore**, ki te **stvari osmišljujejo**. Osmišljanje takih dogodkov **posredno krepi red in stabilnost** v družbi in tako prispeva k **družbeni integraciji**.

❖ **RAZDIRALNA ali DEZINTEGRATIVNA FUNKCIJA**

- Religije lahko delujejo v **družbi razdiralno**. Pogoste so **delitve znotraj religijskih skupnosti** (glede interpretacije verskih besedil, dogem, izvajanja posameznih obredov..), **razni razkoli v veri, verske vojne** (džihad, križarske vojne..), **sovrastvo med pripadniki in pripadnicami različnih religij in religijskih skupin** (konflikt med katoliki in protestanti na Severnem Irskem, v Indiji med muslimani in hindujci).
- Religija lahko prispeva k družbeni integraciji, vendar jo lahko tudi ogroža.

❖ **FUNKCIJA DRUŽBENEGA NADZORA**

- **Socialno-nadzorna ali etična funkcija** je močno **povezana z integracijsko**. Če imajo **temeljne družbene vrednote in moralne norme svoj izvor v religijski tradiciji in doktrini**, je družbeni nadzor s strani religije zelo močan. Izrazito **močan dejavnik družbenega nadzora** so **institucionalno visoko razvite religije** (krščanstvo in islam).
- To funkcijo v **ospredje** postavlja **funktionalizem**.

❖ **KOMPENZACIJSKA FUNKCIJA**

- V ospredje jo postavlja **marksistična teorija**, ki poudarja, da je religija s predstavami o **onstranskem življenju dopolnilo in nadomestek za tostransko neenakost**.

❖ **LEGITIMACIJSKA FUNKCIJA**

- Hkrati s **kompensacijsko funkcijo** pa religija opravlja tudi **legitimacijsko funkcijo**, saj je imela **glavno vlogo pri opravičevanju družbenih neenakosti med ljudmi**, ki so jih vzpostavljali različni **družbeni sistemi**, ki so se opirali na sistem in norme določene religijske organizacije.

F. **SEKURALIZACIJA**

- **Sekularizacija so spremembe ki so nastale v moderni družbi na področju religije in religioznega**. Lahko bi rekli, da gre za proces, v katerem posvetni način življenja prevladuje nad religijskem. Zmanjšal se je družbeni pomen religije, religioznega mišljenja, ravnanja in religijskih institucij.
- V zgodovini se najprej uporablja v **zvezi s sekularizacijo cerkvenega imetja z odvzemom cerkvenih posesti** s strani države in posvetnih oseb v **17 in 18 stoletju**.
- Povezana s prehodom iz **tradicionalne v moderno družbo** oz. je sestavina **modernizacijskih procesov**. Ta prehod je bil zaznamovan z **industrializacijo, uveljavljanjem znanosti in tehnike, z urbanizacijo, laizacijo države in javnega življenja**.

- V takšnih razmerah se je bistveno **zmanjšala vloga religijskih institucij** (krščanstvo in islam), prišlo je do **radikalnih sprememb v odnosu do verske prakse**, pa tudi do **religijskih dogem in vrednot**.
- Pomeni tudi **bistvene spremembe**, ki so **pomembne** za samo **religijo**. Najprej je to proces **odtujevanja od cerkve** (obiskovanje verskih obredov, opravljanje verskih dolžnosti..)
- proces je **empirično dokazan**, čeprav moramo biti zelo previdni, ker gre v tem primeru za cerkveno religioznost, ki se ne pokriva z dejansko religioznostjo.
- Razvoj **družb**, čedalje **večja družbena mobilnost** in **migracije** so v **nekaterih predelih sveta** vplivale na pestro **versko strukturo prebivalstva**. Procesi sekularizacije so **povzročili**, da so **različne religije na formalno pravni ravni v enakem položaju**.
- V sodobnih državah praviloma ni več državne religije razen v nekaterih teokratskih sistemih.
- **Posledice sekularizacije** so: **verski pluralizem** (soobstoj različnih religij in religijskih organizacij), **verska toleranca** (sobivanje pripadnikov različnih veroizpovedi, razlike so vidne na ravni različnih vrednotnih sistemov, ki opredeljujejo delovanje vsakega posameznika znotraj konkretne družbene sredine), **laizacija**, **zmanjšanje cerkvenih zakramentov**, **tudi revitalizacija religij**.

6. **REVITALIZACIJA RELIGIJ**

- Religija v modernih družbah ni več **prepletena z drugimi področji družbenega življenja**, vendar se religioznost uveljavlja na drugačne načine. Predvsem od **80 letih 20. stoletja** je v sociologiji religije govora o **revitalizaciji religij**, to je o njihovem **ponovnem oživljanju**.
- V primerjavi s 60. in 70. leti 20. stoletja je bilo v **80. letih** in pozneje opazno **naraščanje udeležbe pri verskih obredih**, zlasti ob velikih verskih praznikih, pa tudi večje število cerkvenih porok.. kar kaže na **porast cerkvene religioznosti**. Podatki iz raziskav kažejo, da se ima v mnogih evropskih državah **več ljudi za religiozne**, nekoliko pa se je v povprečju **zmanjšal** delež tistih ki so se predelili za **ateiste**.
- Tudi v **modernih okoljih** je precej **množično razširjena magična, okultna in vedeževalska praksa**, pa tudi **verovanje v horoskope, usodo, čudeže, astrologijo**. Tovrstne prakse lahko uvrstimo v **ljudsko religioznost**. Ljudska religioznost so tudi **ljudske pobožnosti**, ki jih je v preteklosti **uvedla katoliška cerkev**, da bi se bolj **približala preprostim vernikom** (krajevni prazniki svetnikov in zaščitnikov, procesije, romanja..). Različna religiozna praznovanja se **ohranjajo**, druga že **pozabljena se ponovno oživljajo** in celo na **ново nastajajo**.
- Zelo priljubljeno je postalo **božično praznovanje, velikonočno, martinovanje**, .. Nastajajo in uveljavljajo se **nova romarska središča** (Međegurje).
- Poleg porasta cerkvene religioznosti ter **ohranjanja in širjenja različnih oblik ljudske religioznosti moramo omeniti nova religijska gibanja**. Opazen je tudi pomen **sekularne in civilne religije**, pojavljajo se različne oblike **verskega fundamentalizma**.
- Z novimi verskimi gibanji mislimo na **tisoče malih verskih skupnosti** (sekte, kulti), ki so se pojavile na novo v **modernih sekulariziranih območjih**. Naprej v **ZDA**, pozneje v **Evropi** in na **Japonskem**, pojavljajo se tudi v drugih **manj moderniziranih delih sveta** (podsaharska Afrika, Južna Amerika..). Pogosto izvirajo iz **starih, velikokrat vzhodnoazijskih tradicij** (hinduizem, budizem, konfucianizem..), iz **židovsko-krščanske tradicije**. Nekatere so nastale popolnoma na **novu v smislu**, da se **ne opirajo na prejšnje tradicije**. V nekaterih ima vlogo karizmatični voditelj ali posredovalec že prej izoblikovanega verskega nauka, druge imajo demokratično izoblikovano kolektivno vodstvo, tretje so hierarhične skupnosti, kjer je stopnja v hierarhiji odvisna od uvednosti v različne plasti nauka.
- Nemogoče je oceniti, koliko je malih verskih skupnosti, ki jih uvrščamo med nova religijska gibanja, saj so **večinoma neinstitucionalizirane**, mnoge so **začasne**, odprte za spreminjanje. V sociologiji religije ni popolnega soglasja, kako jih razlagati: ali kot **pojav revitalizacije religije** ali kot

pojav, ki pravzaprav potrjuje tezo o sekularizaciji: tradicionalne religije in velike religijske organizacije izgubljajo pomen, posledica so nova religijska gibanja.

- **Sekularna religija** naj bi bil pojav značilen za **moderne sekularizirane družbe**. V njih so sveti objekti tradicionalnih ali klasičnih religij izgubili svojo prepričljivost, nadomestili s jih novi: **posvetni dogodki in osebe iz sveta politike in množične kulture**, ki se pogosto dojemajo na religiozen ali kvareligiozen način.
- Del sekularne religioznosti je tudi **civilna religija**, ki naj bi nadomestila **klasično pri integracijski in legitimacijski funkciji** v okviru **nacionalne države** (sakralizacija naroda, državnih simbolov..).
- S pojmom **verski fundamentalizem** pa označujemo **raznovrstne religijske doktrine, gibanja in skupine, ki so usmerjene proti sodobni družbi**. Modernemu načinu življenja, znanosti, prilagajanju tradicionalnih religij modernemu svetu..gibanja in skupine, ki jim dajemo tako oznako, so zelo različna: razlikujejo se glede **vzrokov svojega nastanka, različnih ciljev, načinov doseganja ciljev**.